

Svar till Lars Söderström

I sitt genmäle på vår kommentar "Gissningar om låginkomstproblemet" (Ekonomisk Debatt nr 2, 1973) vill Lars Söderström göra gällande att vi missförstått såväl problemställning som analys i hans betänkande. [Söderström 1972.] Detta är dock ett alltför lättvindigt sätt att bemöta kritik när man som Söderström inte försöker visa vari missförstånden skulle ligga.

Att Söderström i betänkandet diskuterar alternativa system för inkomstilldelning framgick väl ändå klart av vår kommentar. Vår kritik gällde inte heller valet av problemställning. Det är naturligtvis legitimt när man studerar låginkomstproblemet att begränsa sig till att syssla med principerna för inkomstilldelningen och inte intressera sig för inkomstfördelningens utseende. Det vi ifrågasatte var i stället om det inkomstilldelningssystem Söderström presenterar har de egenskaper som anges i betänkandet. På dessa punkter bemöter han tyvärr inte vår kritik i sak.

Vi kritiserade att Söderström i betänkandet inte skiljer mellanhandssystemet som det tänks fungera under ideala förhållanden från det modifierade system som tänks vara praktiskt genomförbart. Denna åtskillnad saknas också i genmälet, där han på flera punkter felaktigt överför våra resonemang kring det ideala systemet till att gälla ett praktiskt genomförbart system.

En invändning som vi framförde mot mellanhandssystemet var att det måste fordras någon högst speciell definition av

efterfrågekurvorna för produktionsfaktorer för att företagens betalningar till mellanhanden, som de framställs i den diagrammatiska analysen i betänkandet, skulle rymmas inom nationalprodukten. Efterfrågekurvorna skulle nämligen behöva ha den egenskapen att summan av ytorna x_a och x_k i vår figur 3 i kommentaren överensstämmer med de företagsvinster som skulle uppkomma om företagen betalade samma pris för varje enhet av en produktionsfaktor. Att döma av framställningen i betänkandet har emellertid Söderströms efterfrågekurvor inte den egenskapen, vilket medför att hans system inte är teoretiskt hållbart. Företagen måste betala ut mer än nationalprodukten till mellanhanden. Söderström avfärdar dock vår kritik enbart med att det "av många bäckar små blir en stor å". Detta har vi emellertid aldrig förnekat. Det som skulle behöva visas är i stället konststycket att få samma bäck att rinna ut i ån flera gånger.

Det är emellertid onödigt att försöka konstruera kurvor som har ovannämnda egenskaper. Det Söderström strävar efter, nämligen att dra in den sociala vinsten, beskrivs genom vår omtolkning av systemet där vi för in en vinstskatt. (Vinst måste i detta sammanhang naturligtvis definieras som intäkter utöver alternativkostnader och överensstämmer självfallet inte med vinst i skatteteknisk bemärkelse.) När Söderström ironiserar över detta kastar han sten i glashus för att fortsätta med ordspråken. Mellanhandssystemet, som är konstruerat för att ta in skillna-

den mellan totalinkomsterna och premieinkomsterna i skatt, måste nämligen innebära att de totala företagsvinsterna dras in.

Vi diskuterar i detta sammanhang teoretiskt mellanhandssystemet som det måste fungera under ideala förhållanden om hela den sociala vinsten skall dras in och tar därför inte ställning till huruvida detta system är realistiskt eller inte. När Söderström påstår att vi finner en hundra procentig vinstskatt realistisk är detta bara ett uttryck för hans oförmåga att skilja diskussioner av ett idealt system från diskussioner rörande ett system som är praktiskt genomförbart.

En annan punkt i vår kritik av betänkandet var att man inte kan tala om ett skattetak i den bemärkelse Söderström gör. Han anser att man inte kan ta in någon del av premieinkomsterna i skatt utan att effektiviteten i resursallokeringen störs. Vi påpekade bara det i gängse välfärdsteori välkända förhållandet att individens anpassning inte påverkas av klumpsummeskatter. Med denna typ av skatter skulle man teoretiskt kunna ta in en godtycklig del av individernas inkomster utan att en effektiv resursallokering hindras. Skillnaden mellan totalinkomster och premieinkomster kan alltså inte tas som någon gräns för hur stor skatt som kan läggas på individerna.

Söderström finner vår kritik på denna punkt "befärd" och nämner som exempel att finansministern då skulle kunna ta 100 procent av nationalinkomsten i skatt. Det är klart att man även i ett teoretiskt system får problem om individerna skulle lämnas helt utan inkomst. Detta är emellertid inte något problem i det diskuterade fallet, eftersom Söderström tänker sig att mellanhandssystemet skall finansiera ett transfereringssystem som innebär en inkomstgaranti för alla individer. Vi angav i kommentaren klumpsummeskatter som en möjlighet att under ideala förhållanden ta in en större skatteintäkt än i mellanhandssystemet. Ju större skattebelopp som tas in, desto större kan självfallet också inkomstgarantin göras.

Söderström tycks också uppfatta klumpsummeskatter som ett förslag från vår sida till ett praktiskt genomförbart skattesystem. Detta är ytterligare ett exempel på hans svårigheter att hålla isär resonemang rörande ett idealt system och resonemang kring praktiskt genomförbara alternativ.

Om Lars Söderström anser att hans betänkande är ett allvarligt syftande bi-

drag till diskussionen om låginkomstproblemen borde han vara intresserad av att det diskuteras i en saklig anda. Det är då anmärkningsvärt att han i sitt genmäle anslår en överdrivet raljant ton och helt undviker att ta upp en saklig diskussion på konkreta punkter i betänkandet.

*Thomas Franzén,
Kerstin Lövgren och
Irma Rosenberg,
Stockholms universitet*